



# ELS NENS DEL MAR

Forçats a emigrar, deshumanitzats a la seva acollida i criminalitzats a la majoria d'edat – la triple desprotecció de la infància migrant a Espanya davant la distància d'Europa

Sota les sigles MENA -Menor Estranger No Acompanyat- trobem nens de 13, 14 o 15 anys, provinents majoritàriament del Magrib, separats dels seus pares i objecte de les polítiques migratòries deficientes, la mirada de la dreta i la greu situació de vulnerabilitat social i econòmica. Sense passaport europeu semblen perdre la infància que hi ha enfonsada sota el MENA.

*“Expliquen a Melilla que hi havia tres nois que volien arribar a la península. El més espavilat va dir: ens ficarem sota un autobús. Va passar dia i mig i van començar a escoltar soroll. “A Espanya parlen igual que nosaltres!”, va dir un dels nois. No, no era així: havien agafat un autobús de turistes que els va portar a Marràqueix, la seva ciutat natal. Tots es van indignar amb el capítol, però van tornar a Melilla per a intentar-lo una altra vegada. I algun d'ells va passar.”*

(José Colón, 2019)

L'ús insuportable d'aquest acrònim construeix una (falsa) realitat al voltant de la delinqüència, la violència i la picardia, però sobretot al voltant de l'asèpsia i la fredor d'**esborrar el nen del migrant**, d'apartar la fragilitat i d'obviar la inseguretat en un discurs d'odi, racista i cruel fixat en gran part de la narrativa mediàtica. El propi concepte ens allunya de veure a un nen per a veure un problema.

Els últims anys s'ha incrementat el nombre de menors que arriben sols a Europa a través de Ceuta, Melilla, Andalusia o les Illes Canàries, i la majoria per via marítima. Només a 2018, 7.026 menors van arribar en pasteres o embarcacions similars, un 3.050% més en comparació amb 2014, segons la Fiscalia General de l'Estat.

Però què fa d'Espanya una entrada preferent? Fins a 2017, la principal ruta migratòria del Mediterrani era per mitjà de Líbia, però un acord amb Itàlia va permetre el control del flux de migrants a la Guarda Costanera líbia, per a frenar les sortides des



d'Àfrica a canvi de finançament i suport tècnic. Un any abans, la Unió Europea signava amb Turquia un acord pel qual els migrants arribats a Grècia fossin retornats a Turquia, segellant així l'entrada oriental a Europa.

Davant el tancament de les majors portes d'accés, les rutes es van desplaçar cap a la mar d'Alboran, per la qual cosa Espanya va passar a rebre el 64% dels migrants del Mediterrani.

Però Espanya no s'ha quedat enrere en l'externalització de les fronteres. Des de 2006 s'han signat acords amb Mali, el Senegal, Camerun, Ghana, Guinea Conakry, Gàmbia, Costa d'Ivori i Cap Verd (Garcés-Mascreñas, 2016). Però sobretot, el Marroc s'alça com a soci prioritari, i així es materia-

litza en els cinc acords i els gairebé 30 anys de converses en matèria de migracions. L'històric de cooperació bilateral ha format unes relacions que permeten el control militar a les tanques de Ceuta i Melilla i permetent "el retorn assistit dels menors al si de les seves famílies o a la institució de tutela del país d'origen" (Acord de prevenció de l'emigració il·legal de menors no acompanyats, la seva protecció i el seu retorn concertat, 2007).

Però el revers d'aquestes polítiques genera una **dependència perversa**: Espanya condiona l'Ajuda al Desenvolupament a la readmissió de migrants mentre el Marroc aconsegueix el control fronterer i diplomàtic. Per això, no és novetat veure al Marroc utilitzant la migració com a **arma de pressió**





i xantatge davant d'Espanya, com hem vist aquesta setmana a Ceuta.

L'ús del patiment i la precarietat del pobre com a estratègia política.

I si els perjudicats reals són la classe treballadora marroquina, la inseguretat encara es multiplica quan aquests són menors. La majoria dels arribats tenen entre 15 i 18 anys i fugen de la violència intrafamiliar, l'abandonament institucional, la pobresa i la falta d'expectatives (UNICEF, ACCEM).

Però en arribar a sòl espanyol els derrota la situació de desemparament que viuen. Després del cru camí **entre els eixos d'un camió, entre el motor d'un cotxe o entre les hèlixs d'un ferri** amb l'esperança de travessar la frontera de Beni Ensar a Melilla, la promesa de la protecció dels seus drets es trenca al poc temps.

Si les condicions dels Centres d'Estada Temporal o en els centres d'acolliment ja són intolerables -de fet són diversos els que s'escapen i acaben per dormir al carrer- la situació d'indocumentació complica molt més el context. L'Estat recorre a proves òssies per a determinar l'edat de les persones migrades, pràctica denunciada àmpliament per **vulnerar drets de la infància** i per obstaculitzar la protecció dels menors. Es tracta d'un exercici que obvia la maduresa psicològica i a la qual es recorre moltes vegades sense abans requerir la identificació a l'ambaixada del país d'origen, per exemple. Nacions Unides i el Parlament Europeu ja han qualificat aquestes proves com a **no fiables i invasives**.

Quan la determinació física mostra una majoria d'edat, s'expulsa a la persona del país, moltes vegades erròniament. Omar es va suïcidar el 2019 després que una radiografia a la seva mà esquerra

estipulés que era major d'edat, quedant extutelat i després de cap protecció.

Una vegada acceptada la minoria d'edat, aquests nens i nenes són inclosos en el sistema de protecció de menors que han de valorar la situació específica de cadascun però que acaba per homogeneïtzar al grup i obviant la diversitat de dificultats, que al seu torn dificulta la solució a les seves necessitats.

*"Més que emparats semblen estar guardats"*

Silvia, activista de l'Assemblea de Suport a  
Migrants de Tenerife per al Salt Diari

Una vegada compleixen els 18 anys, queden fora de la tutela pública, com si un aniversari aconseguís la seva autonomia. La problemàtica comuna és el precipici al qual queden abocats: malgrat els serveis públics els han d'ajudar a aconseguir els permisos de residència i de treball, molts aconsegueixen la majoria d'edat sense haver-los obtingut. Així, d'un dia a l'altre es veuen exclosos de la Llei d'Estrangeria, que acaba per condemnar-los a la irregularitat. **I després què?**

Sense permís de residència no poden treballar, perden el suport sociopsicològic i el dret a prestacions d'extutelats, la renda garantida de ciutadania (RGC) o l'ingrés mínim vital (Garcés i Arnal, 2021). Queden, en definitiva, a la seva pròpia sort. Han d'aconseguir que algú els proposi una oferta de treball de 40 hores setmanals, presentar-ho a l'Administració i quan sigui acceptat -tràmit que sol demorar-se fins a nou mesos- poder ser contractat legalment.

A més, per a la renovació dels permisos es requereixen ingressos demostrables de 537€ al mes, requisit gairebé impensable que els fixa en un cercle viciós.



I tot això sota el radar **d'un discurs racista que s'ha naturalitzat** i que els instrumentalitza per a preservar la jerarquia imperant. Assenyalats per la dreta, però també per una indústria militar que construeix aquesta “amença” per a mantenir-se en alça. D'aquesta manera, es securititza la qüestió dels menors no acompanyats i la migració en general fins al punt que FRONTEX, l'Agència Europea per a la Gestió de la Cooperació Operativa a les Fronteres Exteriors dels estats membres de la Unió enfoca gairebé exclusivament la seva activitat a evitar l'arribada dels migrants, sense importar el cost.

Una Europa Fortalesa que obre la circulació interior però clausura les fronteres a l'exterior, que opera sota la necropolítica de considerar mancant “de valor intrínsec en la mesura que no resulten rendibles” (Achille Mbembe, 2006) o que abandona vides en països com Líbia, on probablement afrontin la mort, el tràfic de persones o la violència sexual.

Però l'arquitectura migratòria no interpel·la a Europa. No concebem una mort blanca en una riba, perquè ens hem habituat al fet que siguin altres cossos els que ho pateixin.

*“Veure cossos negres ofegant-se es torna quotidià, no genera indignació. Ho normalitzem i diem, perquè clar, són els mateixos cossos que es moren sempre. Per això no trobem cap crítica, és igual quantes pasteres s'enfonsin”.*

Ernesto G. Maleno – Responsable de Comunicació  
de Caminant Fronteres

Els moviments migratoris no només no són conjunturals sinó que en l'actual procés de globalització s'establiran com un habitual. El repte serà superar el cinisme de veure en ells l'amença o el xantatge.

L'1 de novembre de 1988 es troba a Tarifa el primer cadàver d'un migrant que tractava d'arribar en una pastera. El drama de llavors és avui una imatge sistemàtica a la qual ens hem acostumat.

**Mar García Gálvez,**  
equip d'ANUE.

**Publicat per:**



**Asociación para las  
Naciones Unidas  
en España**  
United Nations Association of Spain

**Amb el suport de:**



**Generalitat  
de Catalunya**

L'ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades per els seus col·laboradors.



## Referències:

Acuerdo entre el Reino de España y el Reino de Marruecos sobre la cooperación en el ámbito de la prevención de la emigración ilegal de menores no acompañados, su protección y su retorno concertado. *Boletín Oficial del Estado*, 70, sec. I, de 22 de marzo de 2013, 22750 a 22753. <https://www.boe.es/eli/es/ai/2007/03/06/1>

Arnal, Neus; Garcés, Blanca (2021). Joves emigrats sols fora dels sistemes d'acollida: diagnosi del cas de Barcelona. CIDOB Briefings, no. 28  
[https://www.cidob.org/ca/publicacions/series\\_de\\_publicacio/cidob\\_briefings/joves\\_emigrats\\_sols\\_fora\\_de\\_ls\\_sistemes\\_d\\_acollida\\_diagnosi\\_del\\_cas\\_de\\_barcelona](https://www.cidob.org/ca/publicacions/series_de_publicacio/cidob_briefings/joves_emigrats_sols_fora_de_ls_sistemes_d_acollida_diagnosi_del_cas_de_barcelona)

Babiker, Sarah (2021). Lo que la ultraderecha no cuenta de los menores migrantes. El Salto Diario.  
<https://www.elsaltodiario.com/mena/ultraderecha-menores-migrantes-sistema-proteccion>

Carmona, Miguel Ángel. Los que no caben bajo la alfombra. <https://www.elsaltodiario.com/revista-pueblos/los-que-no-caben-bajo-la-alfombra>

Comisión Española de Ayuda al Refugiado (2020). Externalización de fronteras España-Marruecos.  
[https://www.cear.es/wp-content/uploads/2021/04/FICHA\\_Externalizacion\\_Fronteras\\_Espana-Marruecos.pdf](https://www.cear.es/wp-content/uploads/2021/04/FICHA_Externalizacion_Fronteras_Espana-Marruecos.pdf)

Colón, José (2019). Niños antes que nada. Revista 5W, Especiales fotografía.  
<https://www.revista5w.com/temas/migraciones/ninos-antes-que-nada-7877>

El Ayad, Youssef y García de Quevedo, M<sup>a</sup> Campos (2021). Vidas desechadas. El Salto Diario, Algarabías.  
<https://www.elsaltodiario.com/algarabias/vidas-desechadas-menores-migrantes-granada-salud-mental-acogida>

González Vega, Javier (2015). El control de la inmigración irregular en España: compromisos y desarrollos. Revista CIDOB d'Afers Internacionals, no. 111, pp. 173-193  
[https://www.cidob.org/es/articulos/revista\\_cidob\\_d\\_afers\\_internacionals/111/el\\_control\\_de\\_la\\_inmigracion\\_irregular\\_en\\_espana\\_compromisos\\_y\\_desarrollos](https://www.cidob.org/es/articulos/revista_cidob_d_afers_internacionals/111/el_control_de_la_inmigracion_irregular_en_espana_compromisos_y_desarrollos)

López Lajusticia, Gema (2018). La construcción de la identidad. Menores Extranjeros No Acompañados en contextos de protección. Revista de Educación Social, no.27. <https://eduso.net/res/revista/27/el-tema/la-construccion-de-la-identidad-menores-extranjeros-no-acompanados-en-contextos-de-proteccion>

López Sala, Ana María (2012). Donde el Sur confluye con el Norte: Movimientos migratorios, dinámica económica y seguridad en las relaciones bilaterales entre España y Marruecos. Documentos CIDOB, Migraciones.  
[https://www.cidob.org/es/publicaciones/series\\_pasadas/documentos/migraciones/donde\\_el\\_sur\\_confluye\\_con\\_el\\_norte\\_movimientos\\_migratorios\\_dinamica\\_economica\\_y\\_seguridad\\_en\\_las\\_relaciones\\_bilaterales\\_entre\\_espana\\_y\\_marruecos](https://www.cidob.org/es/publicaciones/series_pasadas/documentos/migraciones/donde_el_sur_confluye_con_el_norte_movimientos_migratorios_dinamica_economica_y_seguridad_en_las_relaciones_bilaterales_entre_espana_y_marruecos)



Martín Isabel (2019). La vida visible de las palabras: un análisis del concepto “mena” y su uso en las redes. El Salto Diario. <https://www.elsaltodiario.com/comunicacion/Analisis-palabra-mena-racismo>

Martínez, Anabel (2020). MENA: la negación de la infancia para justificar el racismo. El Salto Diario. <https://www.elsaltodiario.com/el-jornal-andaluz/menas-negacion-infancia-racismo-anabel-martinez>

Montesinos, Sara (2020). Sólo vivir. Revista 5W. <https://www.revista5w.com/newsroom/solo-vivir-8183>

Segura, Núria (2019). ¿Por qué los menores migrantes huyen de Marruecos? El Salto Diario, Migraciones. <https://www.elsaltodiario.com/migracion/por-que-los-menores-migrantes-huyen-marruecos>

---